Brunssum

Schutterspark - Pompgebouw 4
Museaal concept - versie 2

Kinkorn, Maarten Meevis 1 dec. 2023

Wie één mensenleven redt,
redt de wereld

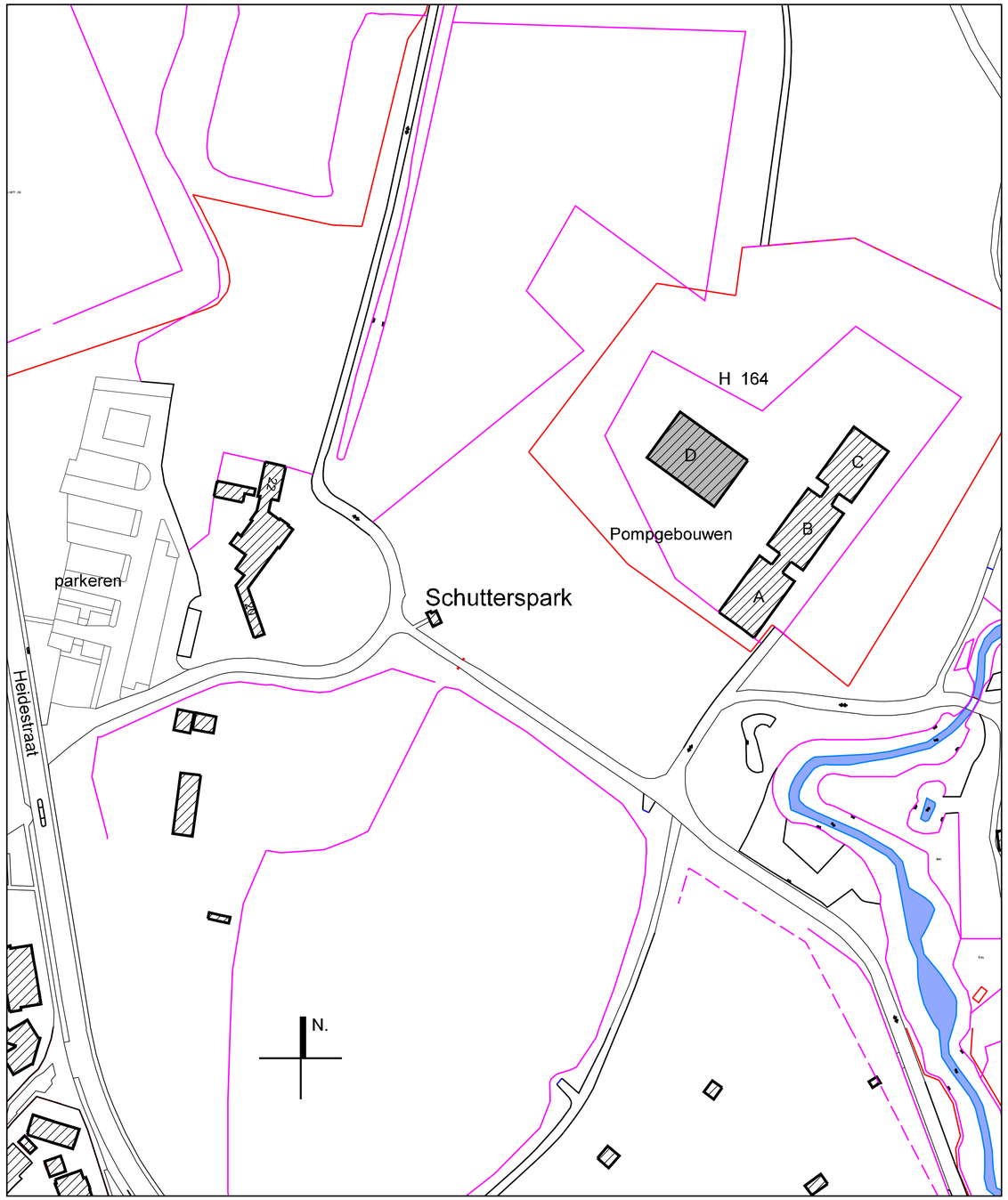
(Joods gezegde)

Opdracht

Ontwikkel een visie op de herbestemming van pompgebouw Schutterspark. Combineer een culturele bestemming met de functie van bezoekerscentrum voor omgeving Schutterspark. Basis voor de inrichting zijn de kernwaarden van Brunssum die in samenwerking met verschillende organisaties moeten worden uitgedragen. Smeedt een en ander samen tot een sterk geheel met bovenlokale aantrekkingskracht onder een overkoepelend thema.

Stakeholders

- Jack Aldewereld stichting
- Brunssum en de staatsmijnen (Hendrik)- Historische Vereniging Brunssum (HVB)
- Limburgse tram maatschappij - LTM
- Van klei gebakken - HVB/provinciaal archeologisch centrum
- Worldfestival Parade Brunssum
- Natuur en landschap - Natuurmonumenten

Situatie schaal 1:2000, kadastrale gemeente Brunssum, sectie H nummer 164

Concept

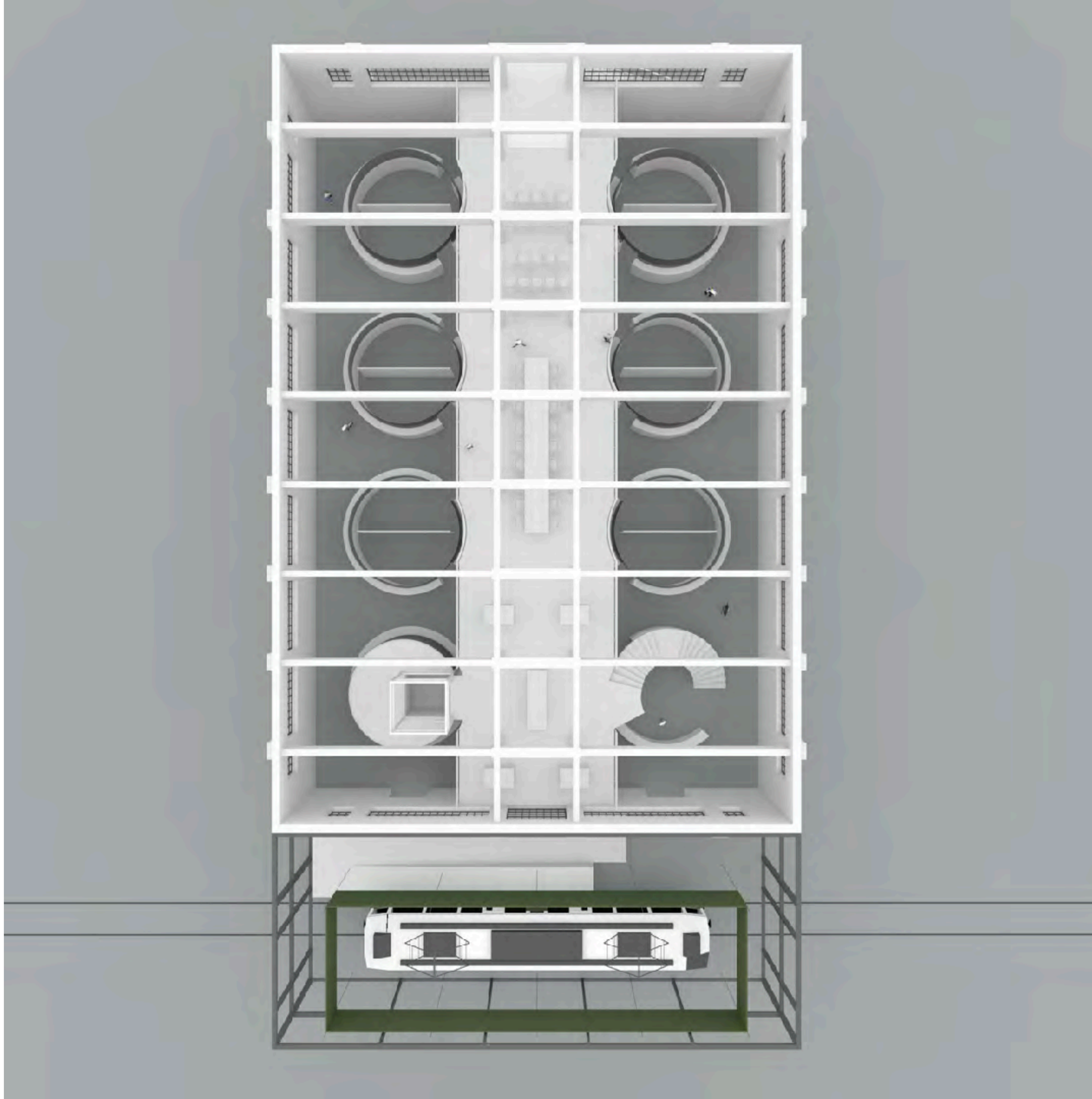
Saam
Museum van saamhorigheid
Wat zit hier in de grond dat Brunssum zo bijzonder maakt? Het lijkt erop dat vanaf het verre verleden op deze plek van zand, kolen, klei en water een samenleving is gegroeid waarin zorg voor elkaar een belangrijk goed is. Nog steeds is Brunssum een egalitaire, multiculturele en inclusieve samenleving waar ruimte is voor verschillende subculturen, minderheden en levensovertuigingen. Saamhorigheid, gelijkwaardigheid en diversiteit zijn de kernwaarden van de Brunssumse samenleving.

Concept

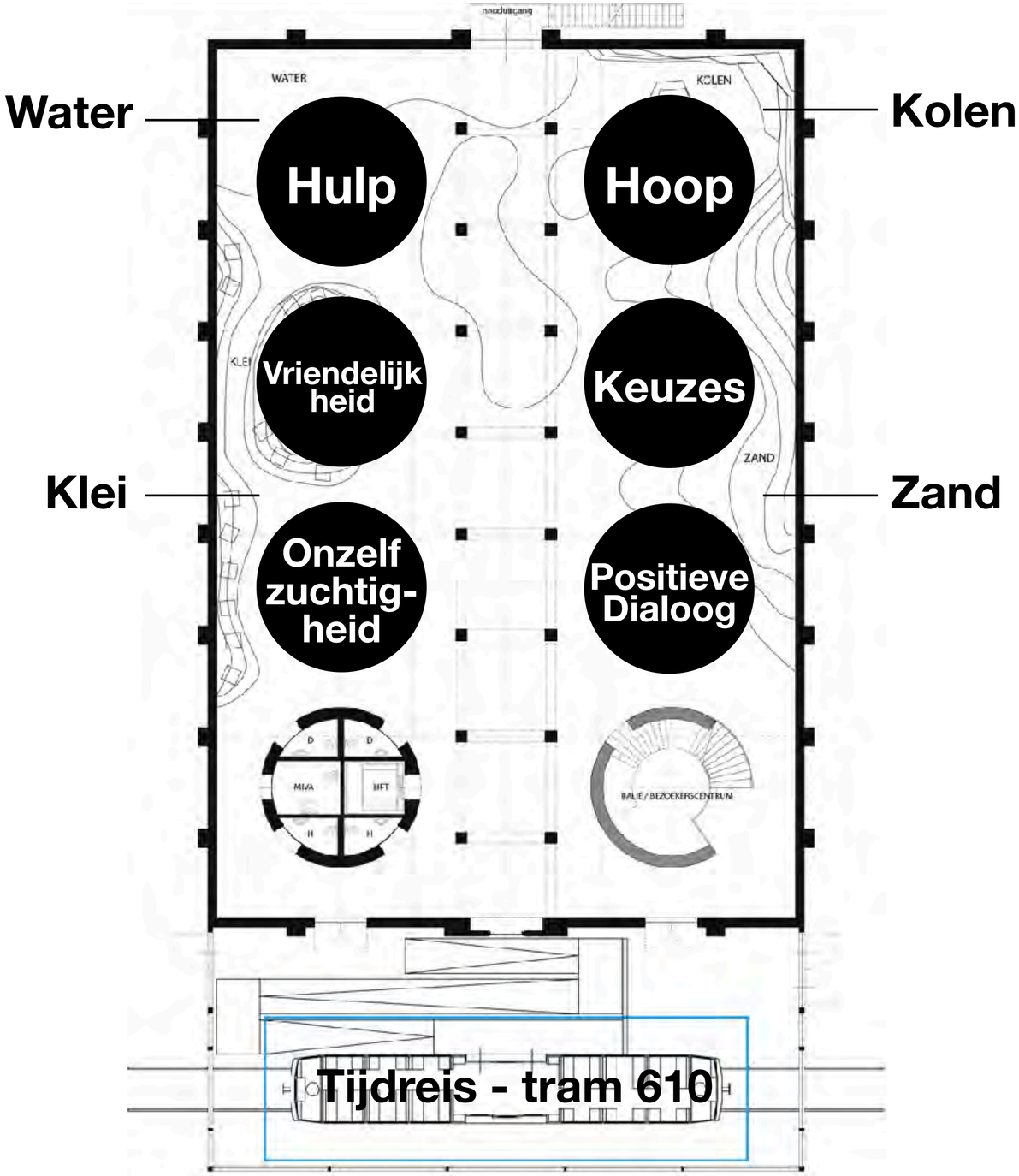
Locatie
Het voormalige pompgebouw wordt voorzien van een glazen aanbouw die gaat dienen als nieuwe toegang en tevens plaats biedt aan tram 610, de historische LTM tram. De cilinders van de waterfilters worden toegankelijk gemaakt en de verdiepingsvloer wordt ontsloten via trap en lift. Een nieuwe centrale balie wijst je de weg, zowel naar de interne functies als ook naar buiten, naar de omgeving van het Schutterspark en verder.

De ruimtes bevatten 4 onderdelen die in willekeurige volgorde te bezoeken zijn
- De tram - Tijdreis
- Waterfilters - De dialoog
- Pompgebouw - De expositie
- Verdieping - De actualiteit

Concept

In de ruimte van het pompgebouw gaat de aandacht uit naar wat er in de bodem zit en hoe deze bodemschatten worden gebruikt. In de waterfilters maak je mee wat er zit in de hoofden van de Brunssumse bevolking en waar ze toe in staat zijn. Tram 610 verbindt de thema’s met elkaar.

1 - Tram 610

Tram 610, welke een belangrijke rol heeft gespeeld in het leven van de Brunssumse bevolking neemt je mee op een visuele en auditieve tijdreis door de geschiedenis van Brunssum, waarbij in chronologische volgorde de kernwaarden van Brunssum - saamhorigheid, gelijkwaardigheid en diversiteit - worden verbonden met verhalen van toen en nu.

Elke bezoeker die in de tram stapt krijgt via een koptelefoon audio in eigen taal. De bijbehorende beelden worden in een ruimte buiten de tram aan 4 zijden geprojecteerd.

Aanbouw

Om 360º projectie rondom de tram mogelijk te maken wordt een vrij hangende doosvormige ruimte rond de tram geplaatst die kan worden neergelaten ten behoeve van de te projecteren verhalen.

Ruststand

Aanbouw

Buiten de tram ontstaat hierdoor een nieuwsgierig-makende dynamiek: passanten zien op gezette tijden mensen in de tram plaatsnemen en zien de doos naar beneden zakken. Ze hebben geen idee wat zich vervolgens binnen afspeelt. Toch maar een kaartje kopen dan?.

Show-stand

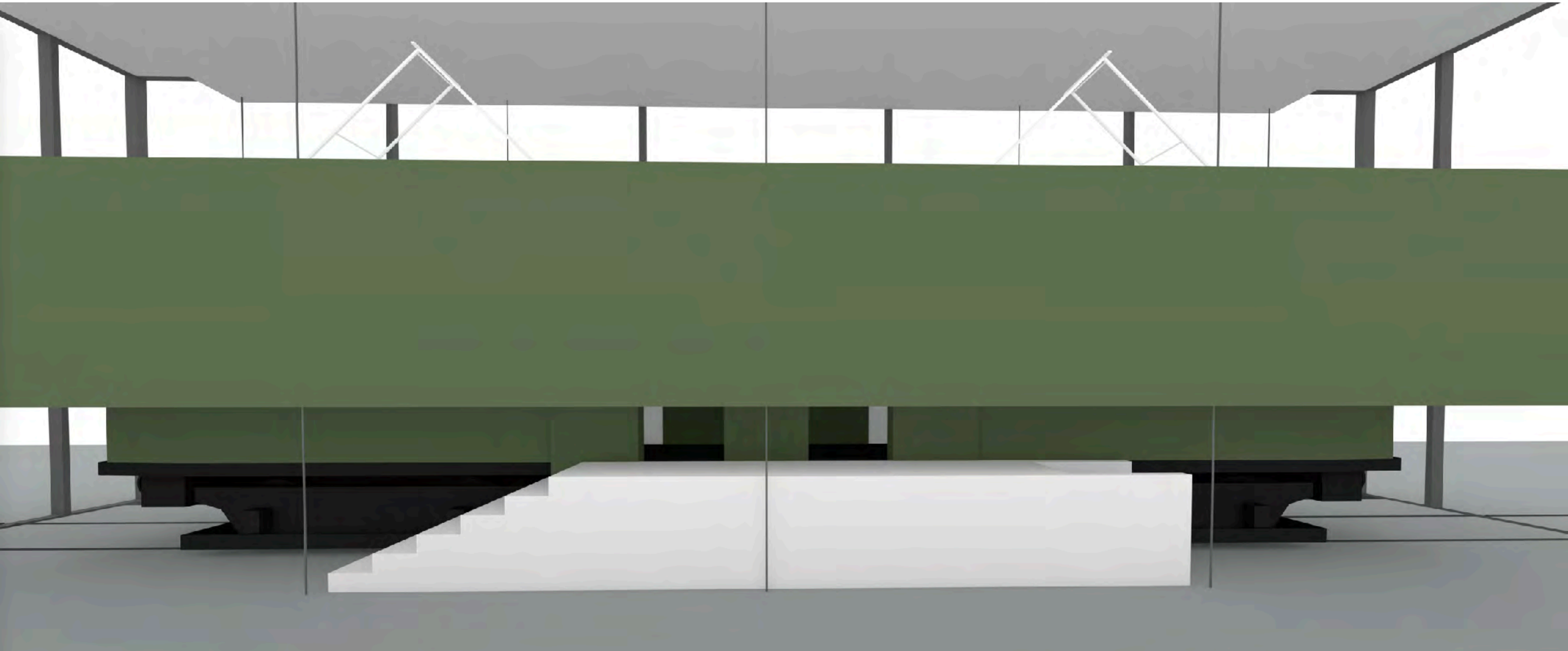
1 - Tram 610

Ruststand

1 - Tram 610

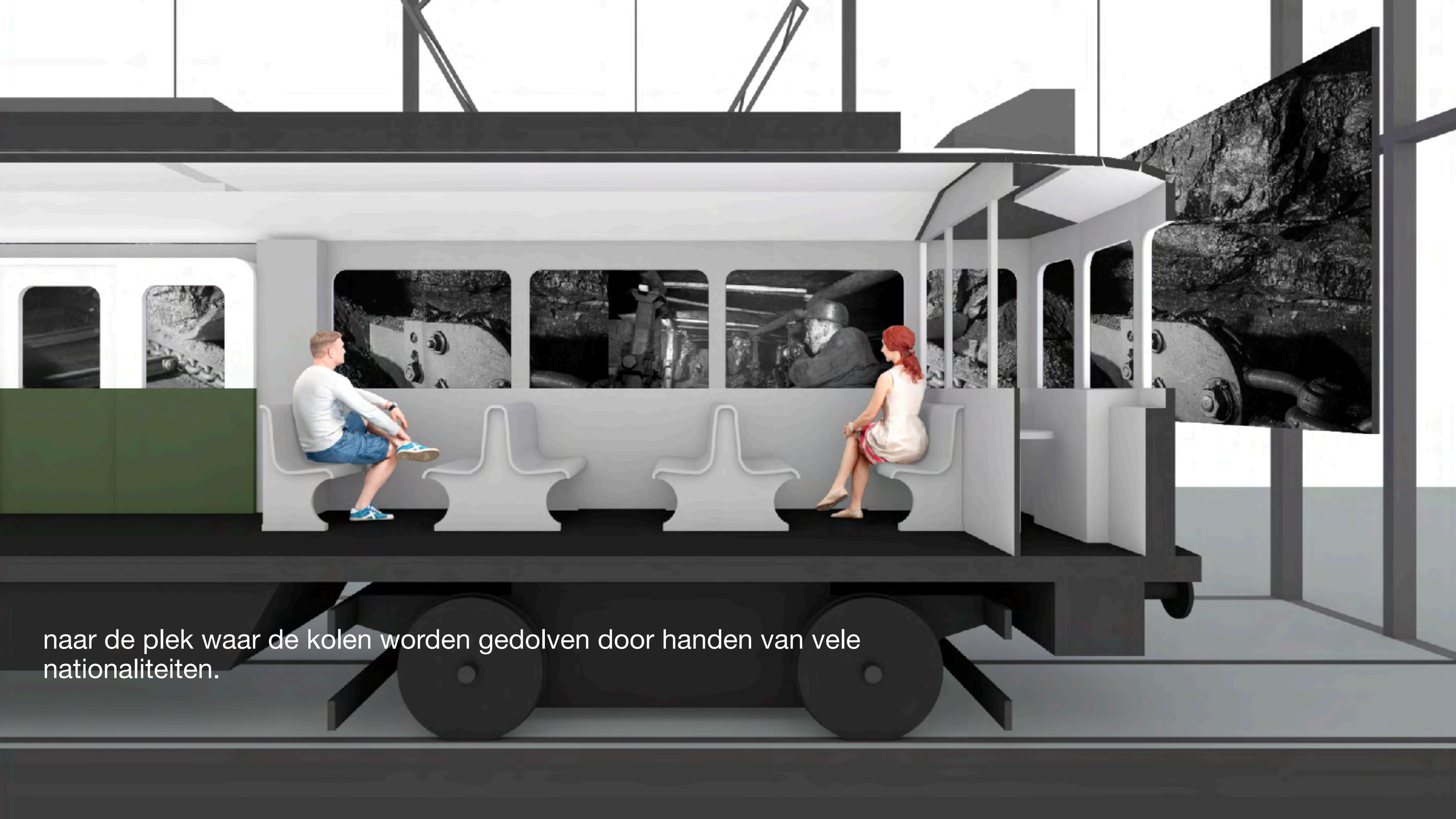
Show-stand

In een onderdompeling van beeld en geluid maak je mee hoe in de omgeving door mensenhanden klei wordt gewonnen en omgevormd tot hoogwaardig aardewerk.

Vanuit de met liefde onderhouden natuur van de Brunssummer heide
ga je via het ondergrondse spoor…

naar de plek waar de kolen worden gedolven door handen van vele nationaliteiten.

De tram neemt je mee naar boven, via de gebouwen van Staatsmijn Hendrik naar de straten met de huizen en gebouwen van weleer, waar de kolen als brandstof en inkomstenbron dienen en zo welvaart brengen aan oude en nieuwe bewoners. De vooruitgang wordt wreed verstoord door de tweede wereldoorlog. Weerstand wordt geboden door in de tram plaats te bieden aan Joodse vluchtelingen, op weg naar hun onderduikadres.

Dezelfde straten zijn decennia later het toneel van internationale dansgezelschappen die Brunssum in World Festival Parade Brunssum elke 2 jaar voor even het centrum van de wereld maken.

2 - Dialogen

De dialogen gaan over de genius loci, de geest van de plek. Het bijzondere gevoel van saamhorigheid dat in het verleden Brunssum door moeilijke tijden heeft heen geloodst, en nog steeds een belangrijke kernwaarde is. De waterfilters worden voor dit doel toegankelijk gemaakt en krijgen elk 2 ingangen.

Dialogen

Binnen vindt een dialoog plaats tussen 2 personen (diversiteit) in de vorm van kleine toneelstukjes. In elke dialoog wordt een situatie geschetst waarbij een personage dringend hulp nodig heeft of zelfs in nood is en aan het andere personage wordt gevraagd daarop te reageren, te helpen. Als bezoeker ben jij een van die personen en een andere bezoeker is de andere. Telkens 1 persoon mag door 1 ingang naar binnen. De thema's van de verhalen zijn op de buitenkant van de cilinders aangebracht:

- er is altijd hoop
- je hebt altijd een keuze
- onzelfzuchtigheid loont
- positieve dialoog
- help elkaar
- wees vriendelijk

Dialogen

Van elk thema worden 2 interactieve ‘toneelstukjes’ gemaakt. Een van de twee gaat over de Joodse onderduikers in de tweede wereldoorlog, de andere over een andere verhaal dat verband houdt met Brunssum zoals natuurbescherming, kameraadschap tussen koempels, verenigingsleven, daklozenopvang, geloofs-gemeenschappen, dans en muziek als verbindende kracht, etc.
Die kunnen zich zowel in het verleden afspelen als in het heden.

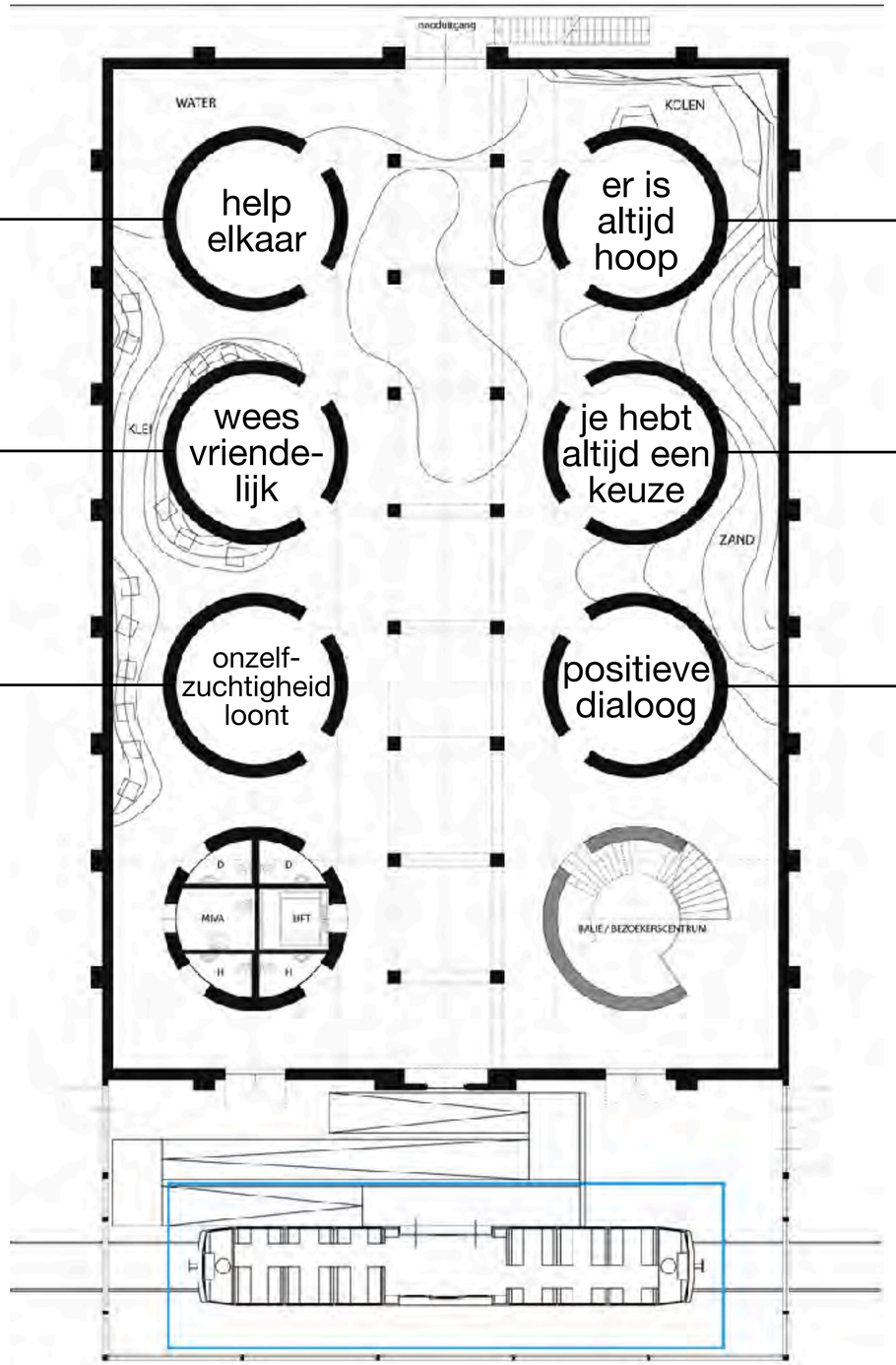
De toneelstukjes kunnen met behulp van digitale middelen zonder begeleiding worden gespeeld. De 2 toegangen tot de afzonderlijke cilinders liggen alle aan de midden-as: de ruimte onder de vloer van de eerste verdieping.

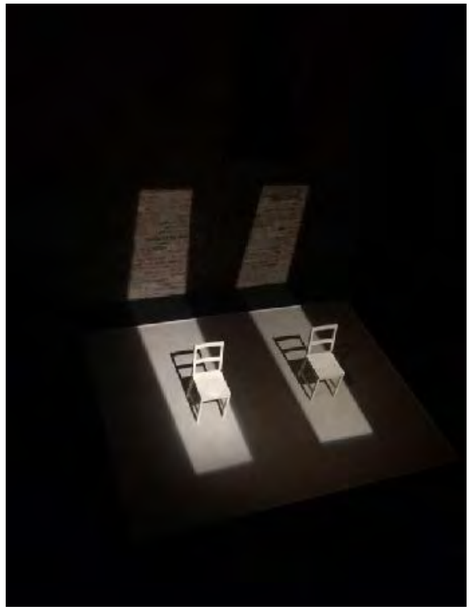

nooduitgang
WATER
KOLEN
help elkaar
er is altijd hoop
wees vriende-lijk
je hebt altijd een keuze
onzelf-zuchtigheid loont
positieve dialoog
ZAND
MIVA
LIFT
BALIE / BEZOEKERSCENTRUM

Dialogen - hoe werkt het

Je hebt een armband om met een RFID chip. Er zijn meerdere kleuren armbanden voor verschillende talen.

Op de 6 waterfilters zijn aan de buitenzijde de thema's aangebracht die erbinnen worden behandeld: er is altijd hoop, je hebt altijd een keuze, onzelfzuchtigheid loont, positieve dialoog, help elkaar, wees vriendelijk.
Elk waterfilter heeft 2 toegangen. Met een rode en groene lamp is bij elke ingang aangegeven of een ruimte vrij is of bezet.

Bij het binnengaan van een waterfilter wordt je aanwezigheid gedetecteerd. Het systeem kiest welk verhaal wordt verteld, zodat je tijdens je bezoek aan verschillende ruimtes in verschillende situaties terecht komt (helper en hulp zoekende) en in verschillende tijden. Het is mogelijk om je gegevens op te slaan zodat je bij een volgend bezoek andere situaties voorgeschoteld krijgt.
Je mag zo veel situaties bezoeken als je wilt.

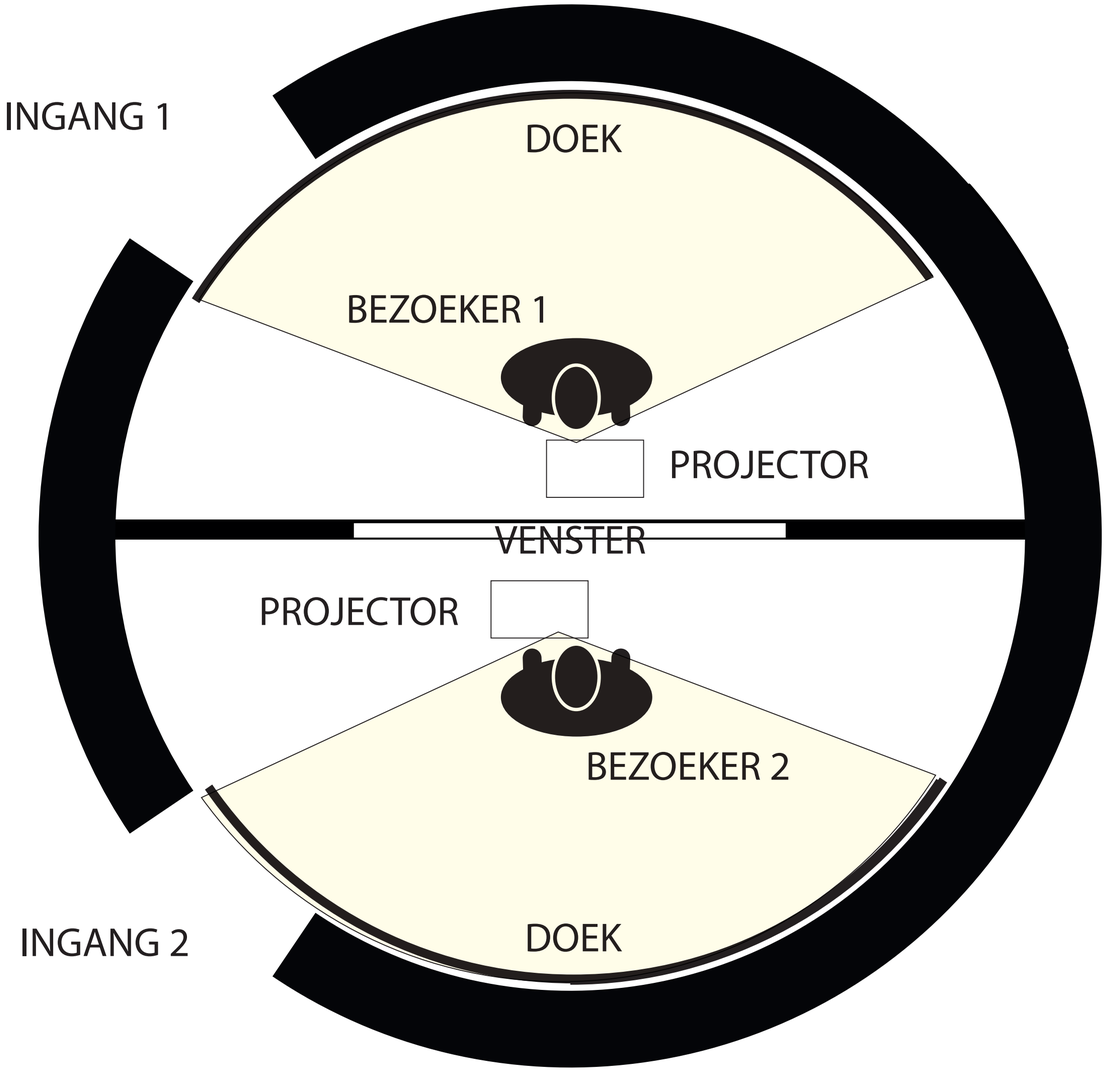

Dialogen: indeling

Een glasplaat deelt de ruimte in 2 delen, elk deel heeft een eigen ingang en een eigen audio-installatie.

Aanpak
De 2 bezoekers horen beiden gelijktijdig een ander verhaal en zien door het venster een projectie achter de ander bezoeker. Zelf blijven ze nog in het donker tot het tweede deel van het verhaal.

In de audio wordt de situatie beschreven alsof het over jou gaat. Jou overkomt iets waardoor je hulp nodig hebt of je wordt geconfronteerd met een situatie waarin je hulp kunt bieden. Doel van de opstellingen is het publiek te laten ervaren dat je in beide situaties terecht kunt komen en de vraag op te werpen wat je zou doen als het jou zou overkomen.

PLATTEGROND WATERFILTER

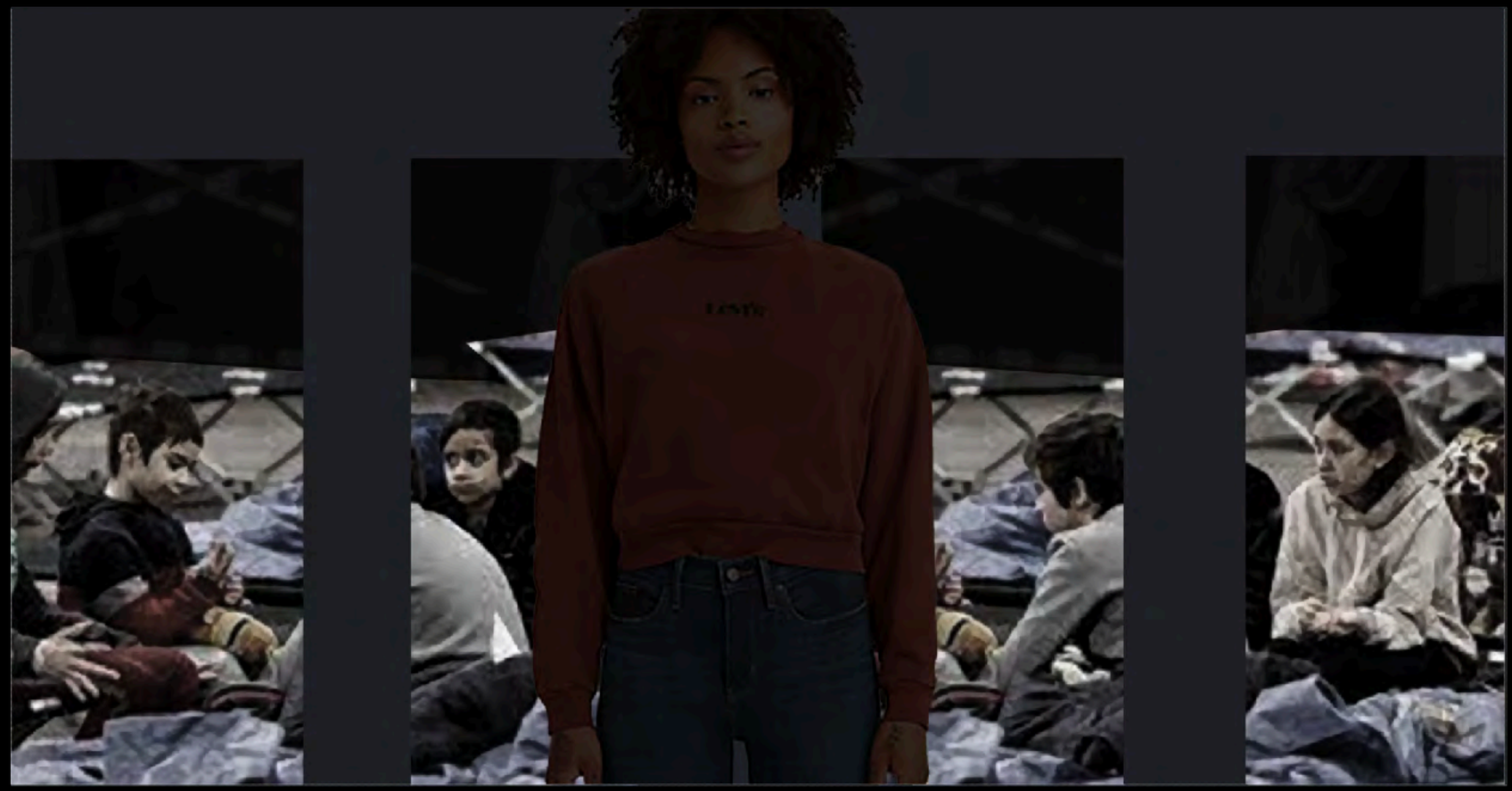
Dialoog, voorbeeld: *Er is altijd hoop*

1943 - van de ene kant

De Onderduiker
[stem verteller] Het is 1943 en je zat als kind van Joodse ouders samen met je zusje en nog 20 andere kinderen al enige tijd ondergedoken op een boerderij in Brunssum, jullie waren daar naartoe gebracht vanuit Utrecht. Je ouders waren bang dat jullie gezin zou worden afgevoerd.

Afgelopen nacht is jullie hele onderduik-groep in een vrachtwagen geladen en naar het zwembad gebracht, jullie zouden zijn verraden en mogelijk worden opgepakt door de Duitsers. In de kleedruimtes van het zwembad hebben jullie de ochtend afgewacht, vanwege de spanning is er van slapen niet meer zoveel gekomen. Jij zit met je zusje in een ven de badhokjes onder een haastig meegenomen deken als er plotseling voetstappen klinken op het terrein en gestommel bij de deur [voetstappen, geluid deur, rumoer andere onderduikers]… Zijn jullie toch ontdekt?

…[stilte]… [gedempte stem, vrouw:] ‘Pakken jullie je spullen bij elkaar dan breng ik jullie naar een veilige plek. We gaan te voet. Blijf dicht bij elkaar en let goed op, het is nog donker. Het is ongeveer 40 minuten lopen'. De vrouw neemt jullie bij de hand: ‘hou mij maar goed vast, het komt allemaal goed’. [geschuifel, gestommel, gemompel. En dan de stilte met zacht geluid van ruisende bomen en een uil.]

Luisterend naar het verhaal van de kant van de onderduikers zie je de bijbehorende beelden achter de bezoeker tegenover je

Er is altijd hoop

1943 - van de andere kant

De inwoonster

Het is 1943 en je woont met je gezin aan de Vijverstraat in Schuttersveld. Vannacht, toen de kinderen al lagen te slapen, heeft jullie het bericht bereik dat een groot aantal Joodse kinderen die ondergedoken zaten in een boerderij net buiten het dorp in allerijl naar het zwembad zijn gebracht omdat ze mogelijk waren verraden. Ze kunnen daar niet blijven want de ruimte is ongeschikt en de kans op ontdekking is te groot. Jullie hebben aangeboden een deel van hen zolang in jullie kelder te laten schuilen. In de vroege ochtend, ga je naar het zwembad om ze op te halen. Je bent bang. Je weet niet of de geruchten kloppen over verraad en als de Duitsers gewaarschuwd zijn dan kunnen ze hier ook elk moment opduiken. Je wil niet denken aan de gevolgen voor jou en je gezin…

Zachtjes doe je de poort naar het zwembad open en loopt het terrein over naar de deur van de badhokjes [geluid voetstappen, deur die open gaat]. Je opent de eerste deur. Dicht opeen gepakt zitten 2 kinderen onder een deken. Je verteld ze dat ze je zachtjes moeten volgen en neemt ze, samen met nog 20 anderen bij de hand om te voet door het bos naar jullie huis te gaan. [geschuifel, gestommel, gemompel, deur gaat open. En dan de stilte met zacht geluid van ruisende bomen en een uil.]

Luisterend naar het verhaal van de kant van de inwoonster zie je de bijbehorende beelden achter de bezoeker tegenover je

Er is altijd hoop

1943 - simultaan

Confrontatie [aan het einde van de introductie wordt van beide bezoekers het gezicht aangelicht waardoor ze elkaar kunnen zien.]

Edith, de onderduiker uit het verhaal, was 6 jaar ten tijde van het hachelijke avontuur. Na enkele weken in de bedompte kelder in Schuttersveld kon ze terecht bij de familie Broers die boven een pompgebouw woonde in het Schutterspark. Daarna is ze samen met haar zusje en 12 anderen overgebracht naar een nieuw onderduik-adres. Daar hebben ze het einde van de oorlog afgewacht. Ze woonde tot het jaar van haar overlijden in 2018 met haar man in Heerlen. Haar ouders heeft ze nooit meer gezien. Hun 2 kinderen wonen met hun gezinnen in Maastricht en Sittard.

Jo en Anna Broers uit Brunssum hebben samen met hun 11 kinderen tientallen Joodse kinderen maandenlang ondergebracht in hun woning boven het pompgebouw. Na een angstige en onzekere nacht in de kleedruimte van het openluchtzwembad en enkele weken in een bedompte kelder in Schuttersveld heeft het gezin ze een aantal maanden opgenomen in hun familie. Hierdoor zijn ze niet rond hoeven gaan zwerven met het risico om ontdekt te worden. Ze hebben allen de oorlog overleefd.

Afsluitende tekst: al lijkt de situatie nog zo uitzichtloos: er is altijd hoop.

Luisterend naar de simultaantekst wordt de bezoeker tegenover je aangelicht

Luisterend naar de simultaantekst wordt de bezoeker tegenover je aangelicht

Dialoog, voorbeeld: *Wees vriendelijk*

1996 - van de ene kant

De danser

[stem verteller] Het is 1996 en je bent met je dansgezelschap SZPiT Połoniny van de technische universiteit van Rzeszów in Polen uitgenodigd om in juni op te treden in Brunssum. Dit is de eerste CIOFF Wereld Folkoriade en 75 groepen uit 60 verschillende landen zullen hier met elkaar dansen en muziek maken. Je bent 17 jaar en dit is je eerste optreden in het buitenland.

Het is vrijdagmiddag, je bent net geland op Maastricht Airport en gaat me de bus naar Brunssum, een rit van drie kwartier. Jullie worden daar ontvangen door de organisatie, morgen beginnen de eerste optredens en je zit bij een van de eerste groepen. Je hebt nog geen enkel idee waar jullie de nacht doorbrengen, er zou iets geregeld zijn door de organisatie maar meer heb je niet gehoord. Via een straat met gekleurde lampjes rijden jullie Brunssum binnen, het festival staat overal groot aangekondigd. De bus stopt op een parkeerterrein bij een grote vijver. Een beetje nerveus stap je uit de bus. Met je tas loop je met de rest van de groep een groot gebouw binnen.

Een jonge vrouw maakt zich los uit een groepje en loopt recht op je af ‘My name is Agnes, you can stay at our place if you like, we have place for two’.

Luisterend naar het verhaal van de kant van de dansers zie je de bijbehorende beelden achter de bezoeker tegenover je

Wees vriendelijk

1996 - van de Andeer kant

[stem verteller] Het is 1996 en Brunssum is gastheer voor het eerste CIOFF Wereld Folkoriade. Jij, je broertje van 17 en ook jullie ouders bezoeken elke vier jaar het dansfestival in Brunssum maar zo groot als nu is het nog nooit geweest 75 groepen uit 60 verschillende landen zullen in jouw dorp met elkaar dansen en muziek maken. In de krant heeft een oproep gestaan aan particulieren om onderdak te bieden aan de dansgezelschappen, de officiële adressen zijn lang niet toereikend genoeg voor de meer dan 2.000 deelnemers en tienduizenden bezoekers.

De oproep is een mooie gelegenheid om het festival van dichtbij mee te maken, het lijkt je leuk om te horen hoe de dansers het ervaren, en ook wat ze vinden van jouw dorp. Op vrijdagmiddag wacht je, samen met andere gastgezinnen, de eerste groep op, het is een bus uit Polen met het dansgezelschap SZPiT Połoniny van de technische universiteit van Rzeszów. Van de groep die binnenkomt valt je het eerst een jonge blonde vrouw op met grote vriendelijke ogen in een klederdracht-jurk. Je loopt op haar af stelt je voor, en biedt haar onderdak aan.

Thank you very much for your offer. My name is Agnieszka, that sound almost like Agnes. I would love to go with you to your place. Are you certain that it is not to much trouble?

Luisterend naar het verhaal van de kant van de inwoonster zie je de bijbehorende beelden achter de bezoeker tegenover je

Wees vriendelijk

1996 - simultaan

Het CIOFF Wereld Folkoriade van 1996 is de voorloper van het World Festival Parade Brunssum zoals het nu nog wordt gevierd. Vanaf dat jaar is het festival veel groter en professioneler geworden en geniet wereldwijde bekendheid onder dansgezelschappen en liefhebbers van dans. Met ingang van 2024 wordt het festival elke 2 jaar gehouden.

Uit het contact tussen Agnes en Agnieszka is een innige vriendschap gegroeid en ze zijn zelfs familie van elkaar geworden. Tussen Agnieszka en Peter, het broertje van Agnes, was het namelijk liefde op het eerste gezicht. Ze zijn getrouwd net na het World festival parade Brunssum van 2004. Agnieszka en Peter wonen tegenwoordig in Brunssum en hebben 2 kinderen. Ze zitten allebei op dansles.

Luisterend naar de simultaantekst wordt de bezoeker tegenover je aangelicht

Luisterend naar de simultaantekst wordt de bezoeker tegenover je aangelicht

Mogelijke content

Waterfilters			
Titel en pay-off	**Jaartal**	**Van de ene kant**	**Van de andere kant**
Je hebt altijd een keuze	1943	De ambtenaar - het verhaal ven Zef Hendriks	De onderduiker
	1934	Vereniging Natuurmonumenten	De natuur
Er is altijd hoop	1943	De inwoner (familie Broers)	De onderduiker
	1922	Koempel die ziek is - Staatsmijn hendrik	Koempel die hem vervangt
Help elkaar	1943	Priester - het verhaal van Wim van der Geest	De student uit Amsterdam
	2023	Voedselbank	Dakloze
Onzelfzuchtigheid loont	1943	Transportbedrijf - het verhaal van de familie van Bree	De onderduiker
	2023	Stichting de Zonnebloem	Bejaarde
Wees vriendelijk	1943	NSB-er in Brunssum	De Onderduiker
	2023	Inwoner van Brunssum die onderdak biedt	Performer van World Festival Parade Brunssum op zoek naar een slaapplaats
Positieve dialoog	1943	…	…
	2023	Beheerder park	Jongere uit Brunssum

3 - Expositie

De expositie focust – letterlijk - op de grond onder je voeten, klaarblijkelijk een vruchtbare voedingsbodem voor de Brunssumse mentaliteit. Hoe is de bodem samengesteld, hoe heeft Brunssum in haar geschiedenis hier gebruik van gemaakt en wat heeft ze voortgebracht: klei voor aardewerk en bakstenen, kolen voor brandstof, water om te drinken, natuur om van te genieten en voor een beter klimaat.

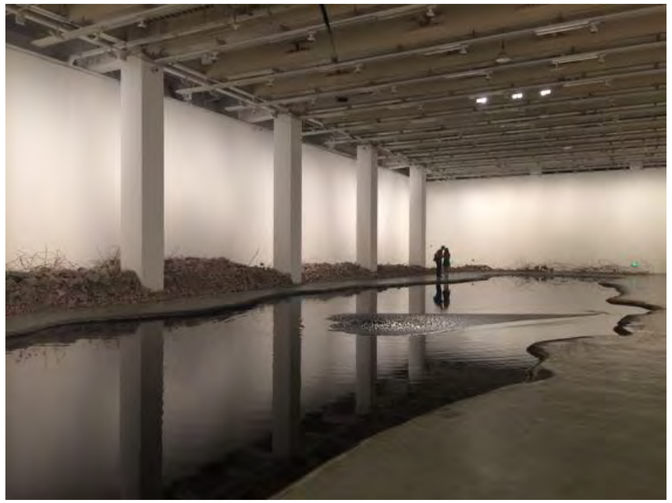

Expositie

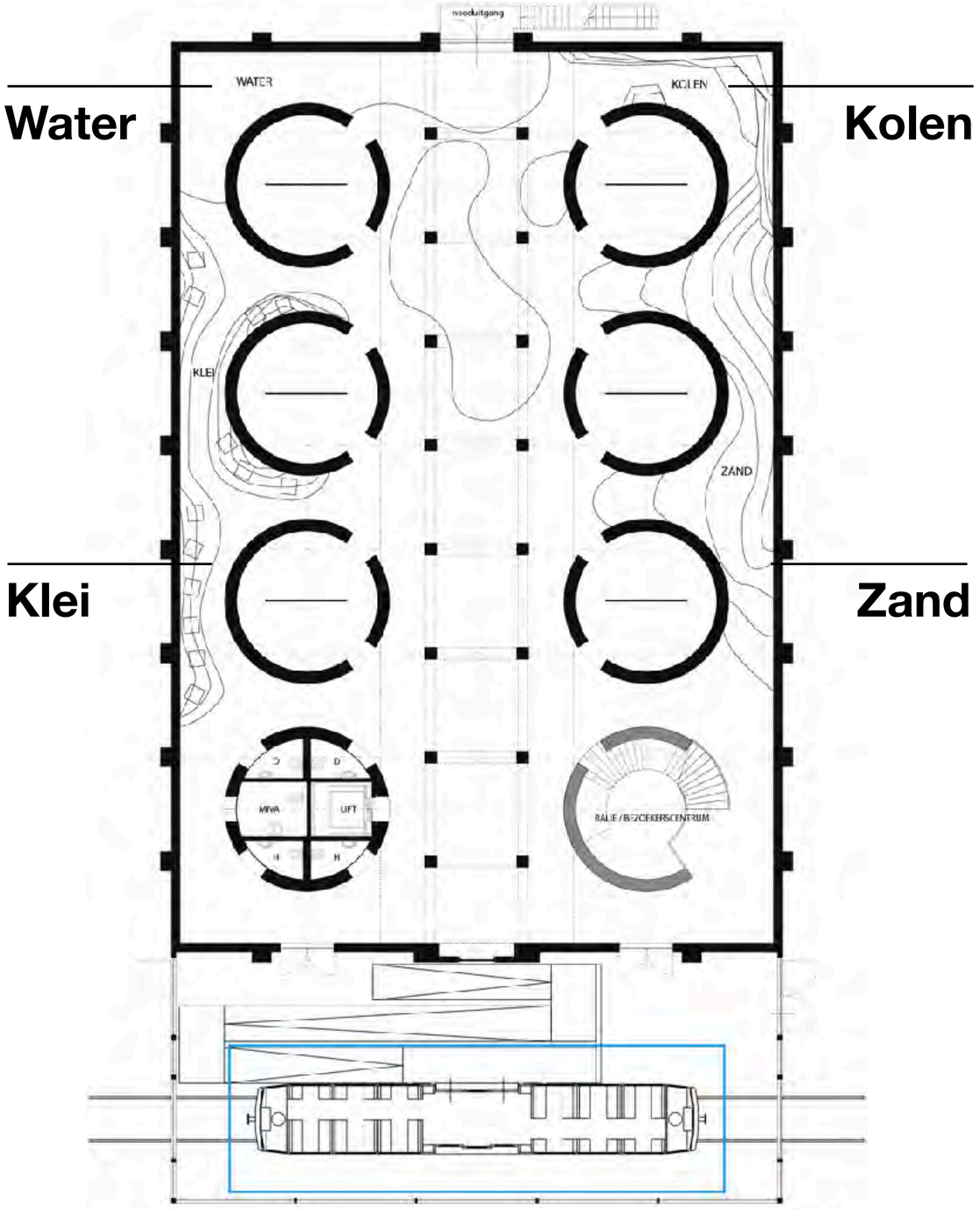
Processen van maken (aardewerk, pottenbakken), delven (kolen), zuiveren (water) en de kringloop van de natuur worden als een licht- en schaduwspel op de omliggend wanden geprojecteerd. De schaduwen reageren op de aanwezigheid en de bewegingen van de bezoekers.

De expositie is te bezoeken door de buitenwanden van de ruimte te volgen. Je volgt het pad tussen hopen zand en kolen, brokken klei, en water die zijn gedecoreerd op de vloer.

Water

Kolen

Klei

Zand

er is altijd
hoop
aan de andere kant
je hebt altijd
een keuze
aan de ene kant
aan de andere kant
positieve
dialoog
aan de ene kant

onzelfzuchtigheid
loont
aan de andere

aan de ene kant
aan de andere kant

Actualiteit

De eerste verdieping staat in het teken van de actualiteit: tijdelijke tentoonstellingen en ruimte voor dialoog, workshops en lezingen.

Bezoekers kunnen hier, al dan niet onder begeleiding van een gids of een docent, met elkaar in discussie gaan over wat ze beneden hebben gezien en beleefd. De betrokken organisaties – de trekkers van de thema’s – krijgen hierop volop de mogelijkheid om te programmeren..

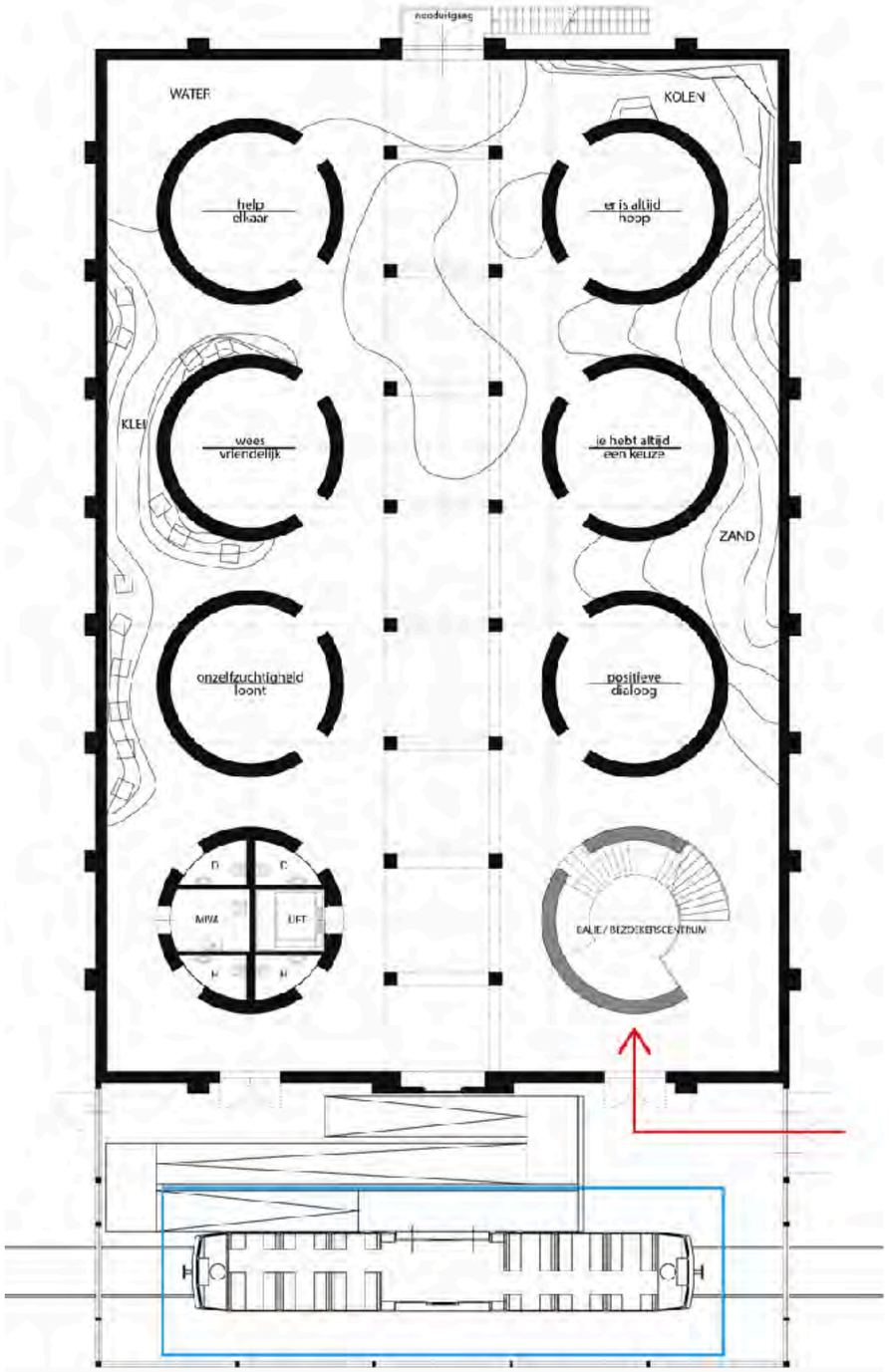
4. - Buiten

Het gebouw heeft ook de functie van bezoekerscentrum. Bij de balie kun je informatie krijgen over bezienswaardigheden in de directe omgeving en in de regio. Wandel- en fietstochten zijn beschikbaar. Er kunnen bustochten worden geboekt met een van de historische LTM Bolramer-bussen.

Routing

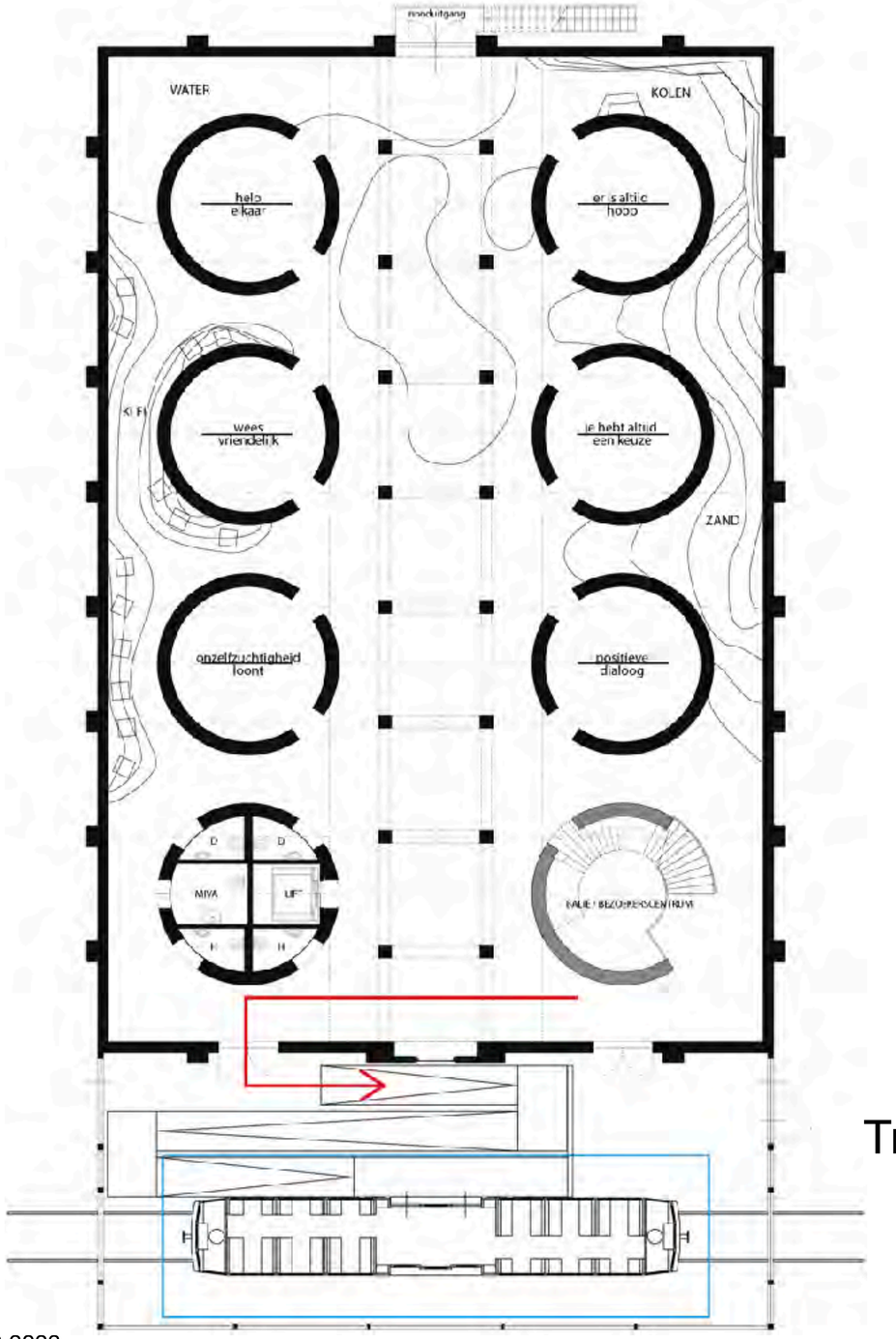
Pompgebouw

Nieuwbouw

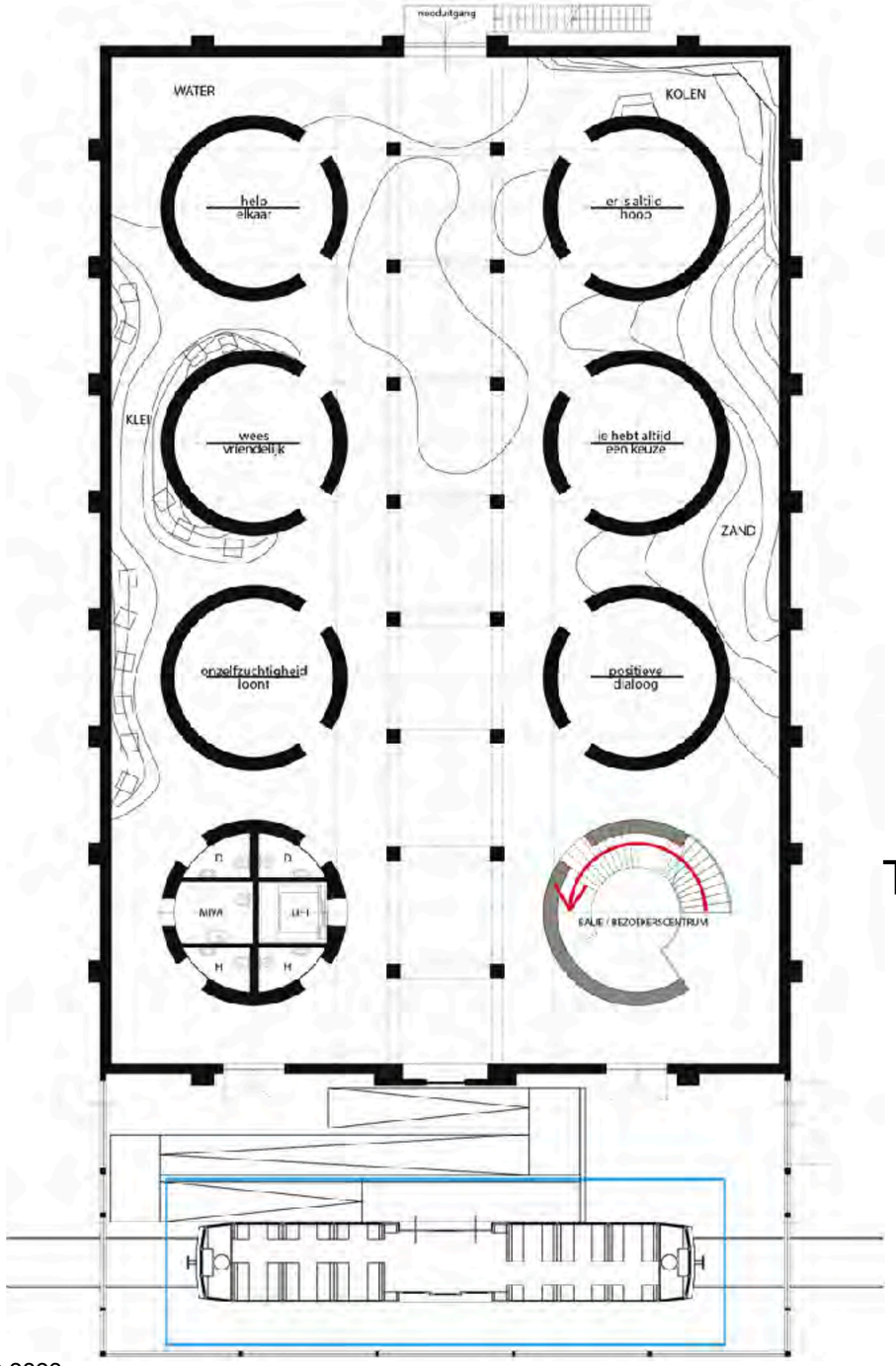
Ingang

Routing

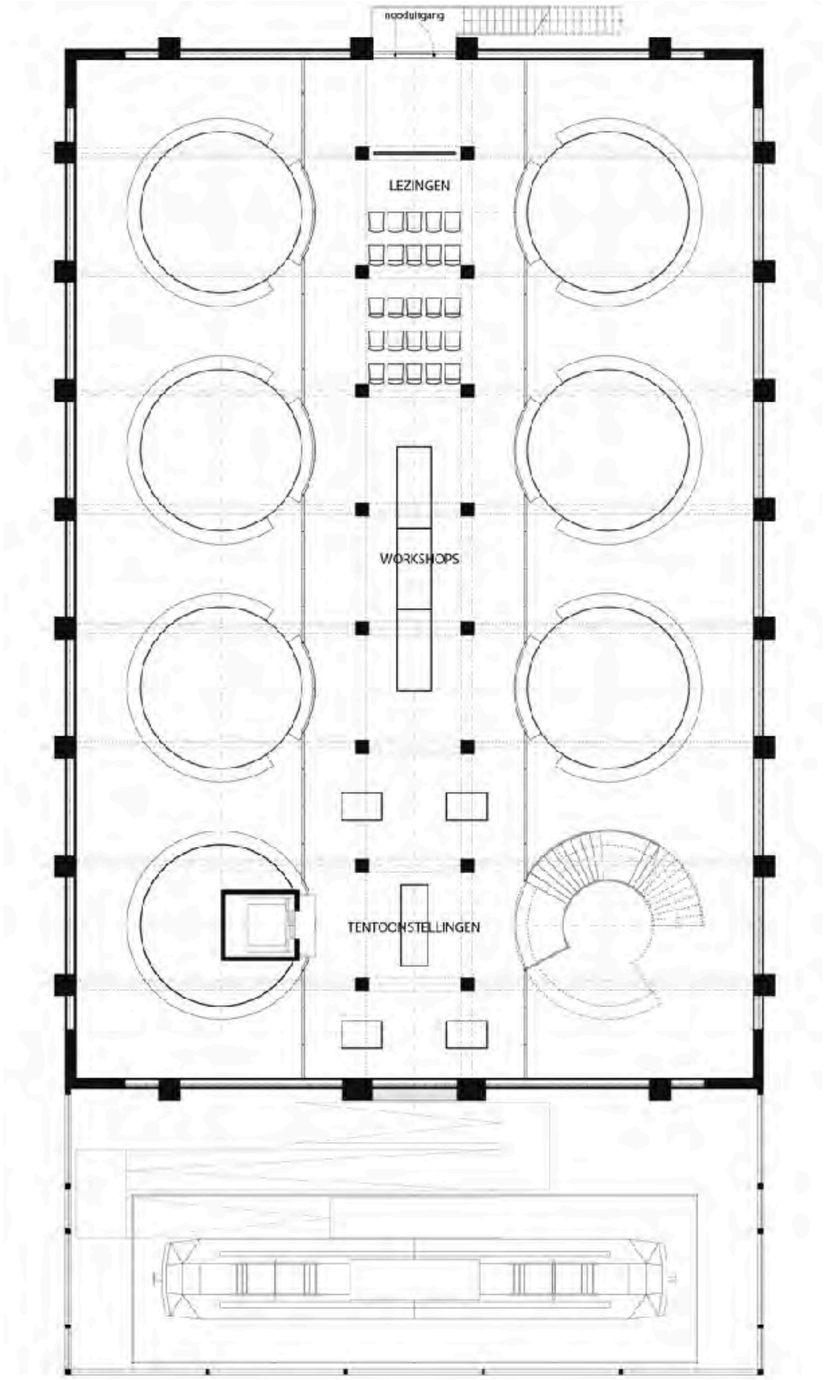

Tram - tijdlijn

Routing

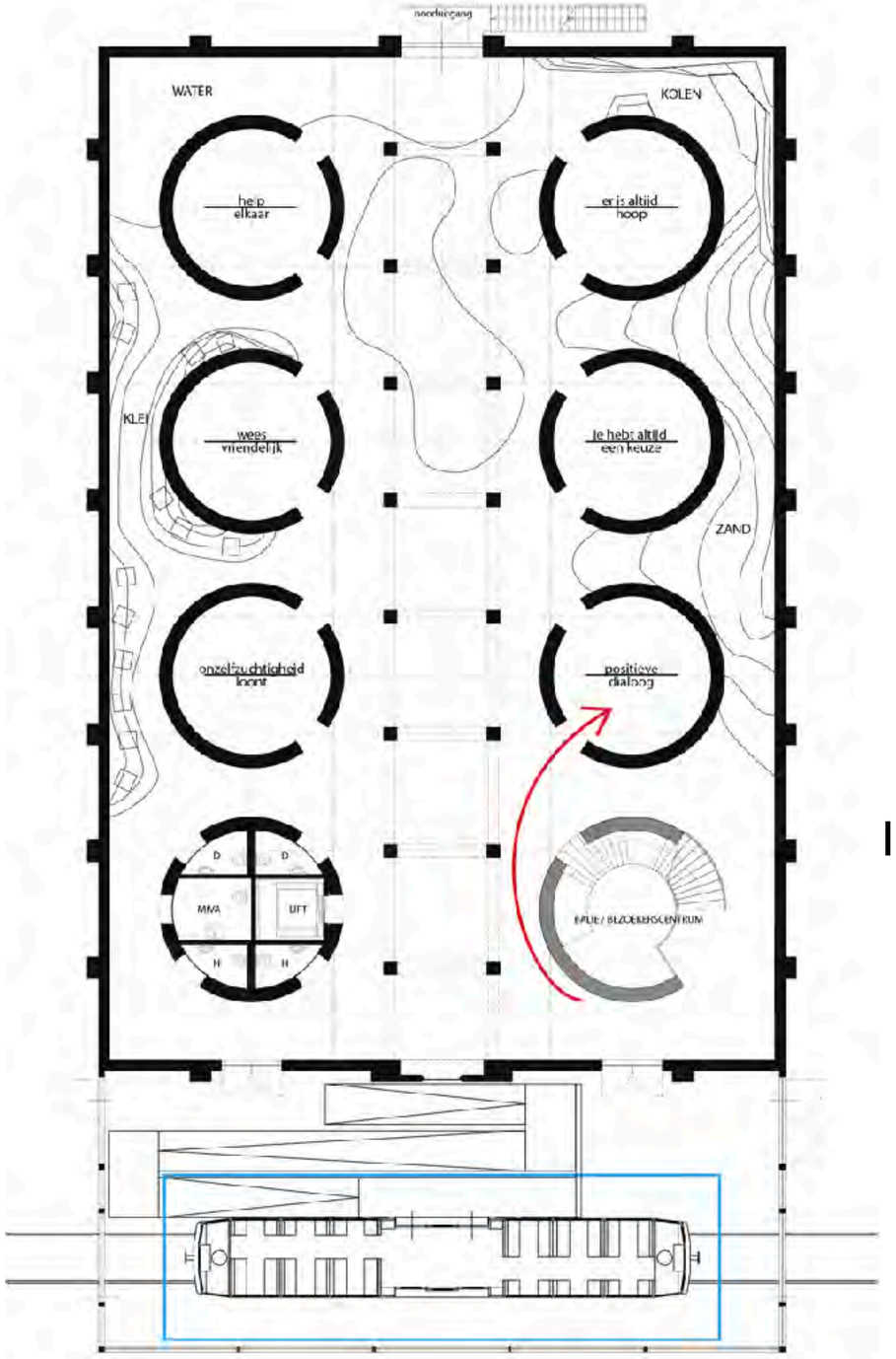

Toegang tot verdieping

Routing

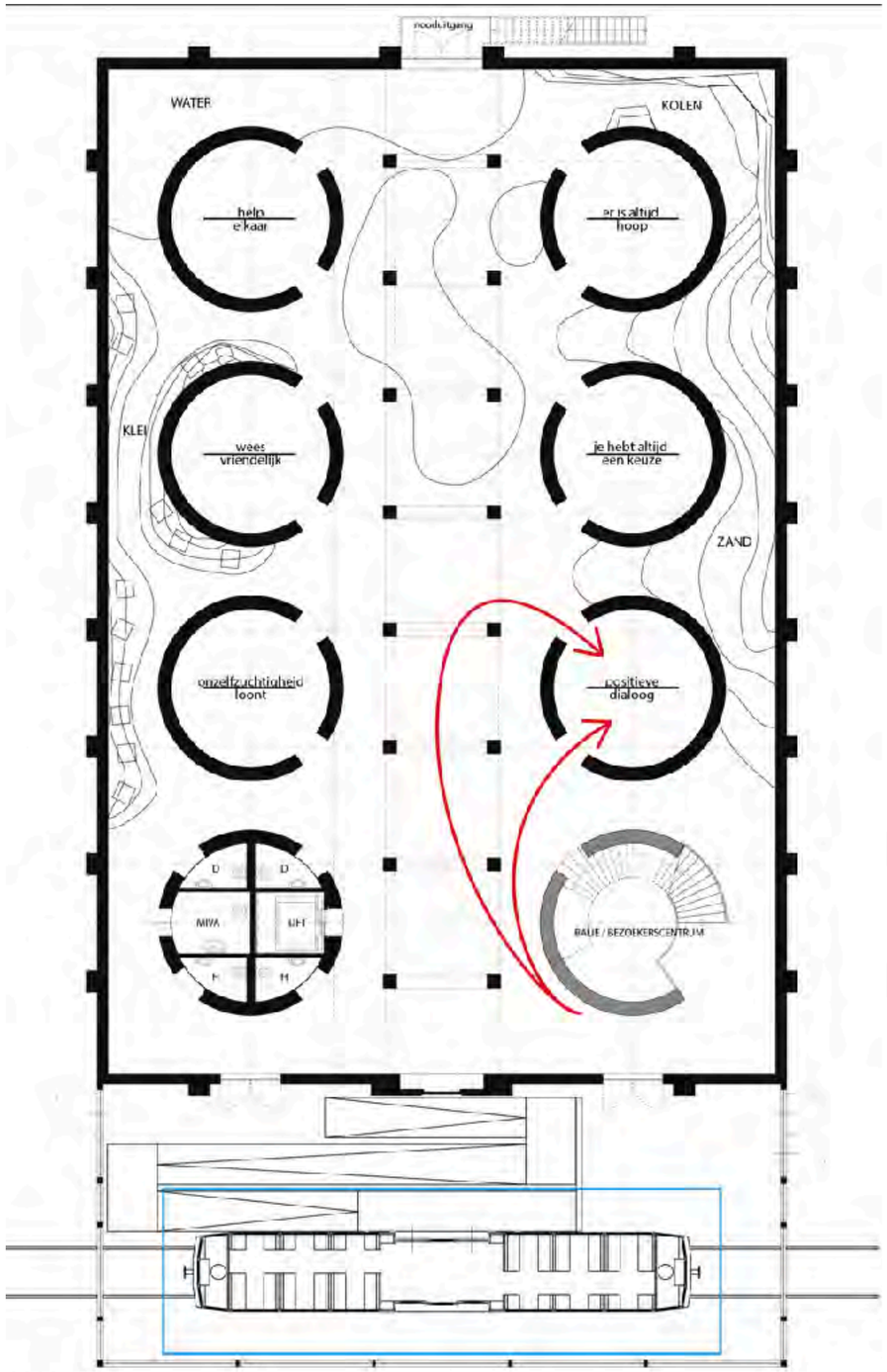

Verdiepingsvloer

Routing

Individueel bezoek

Routing

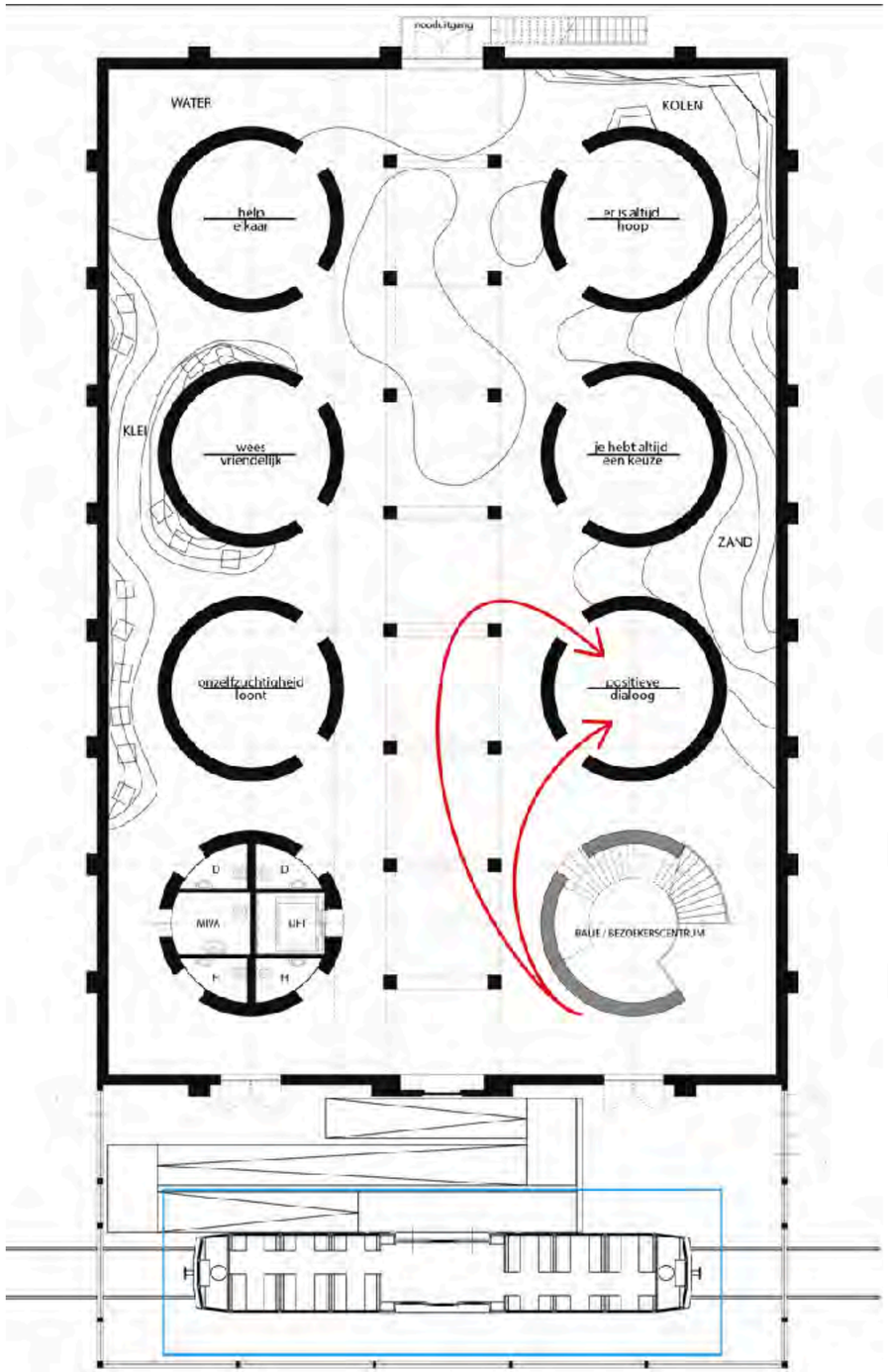

Individueel bezoek

+

Individueel bezoek

Routing

Individueel bezoek

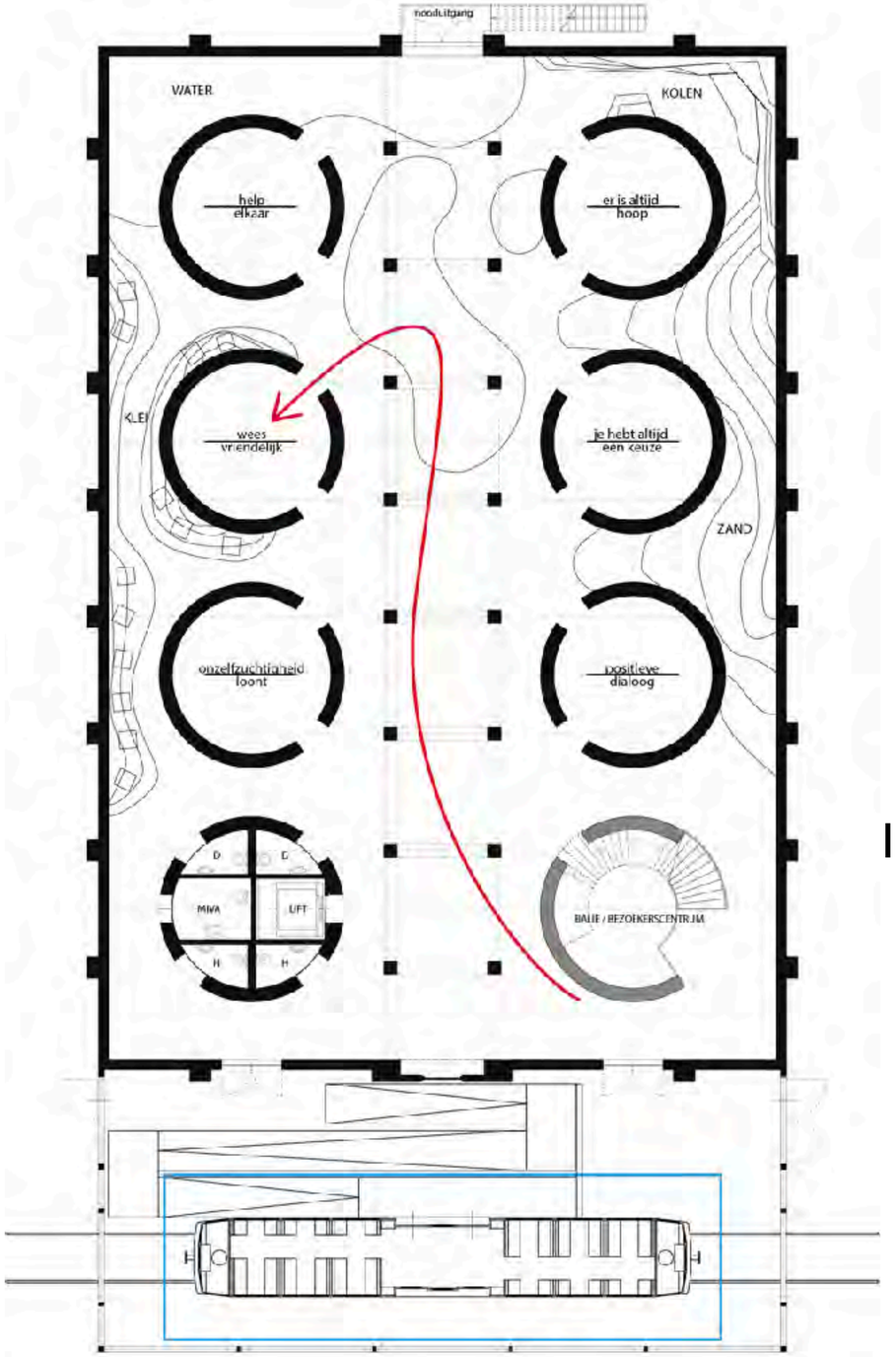
+

Individueel bezoek

=

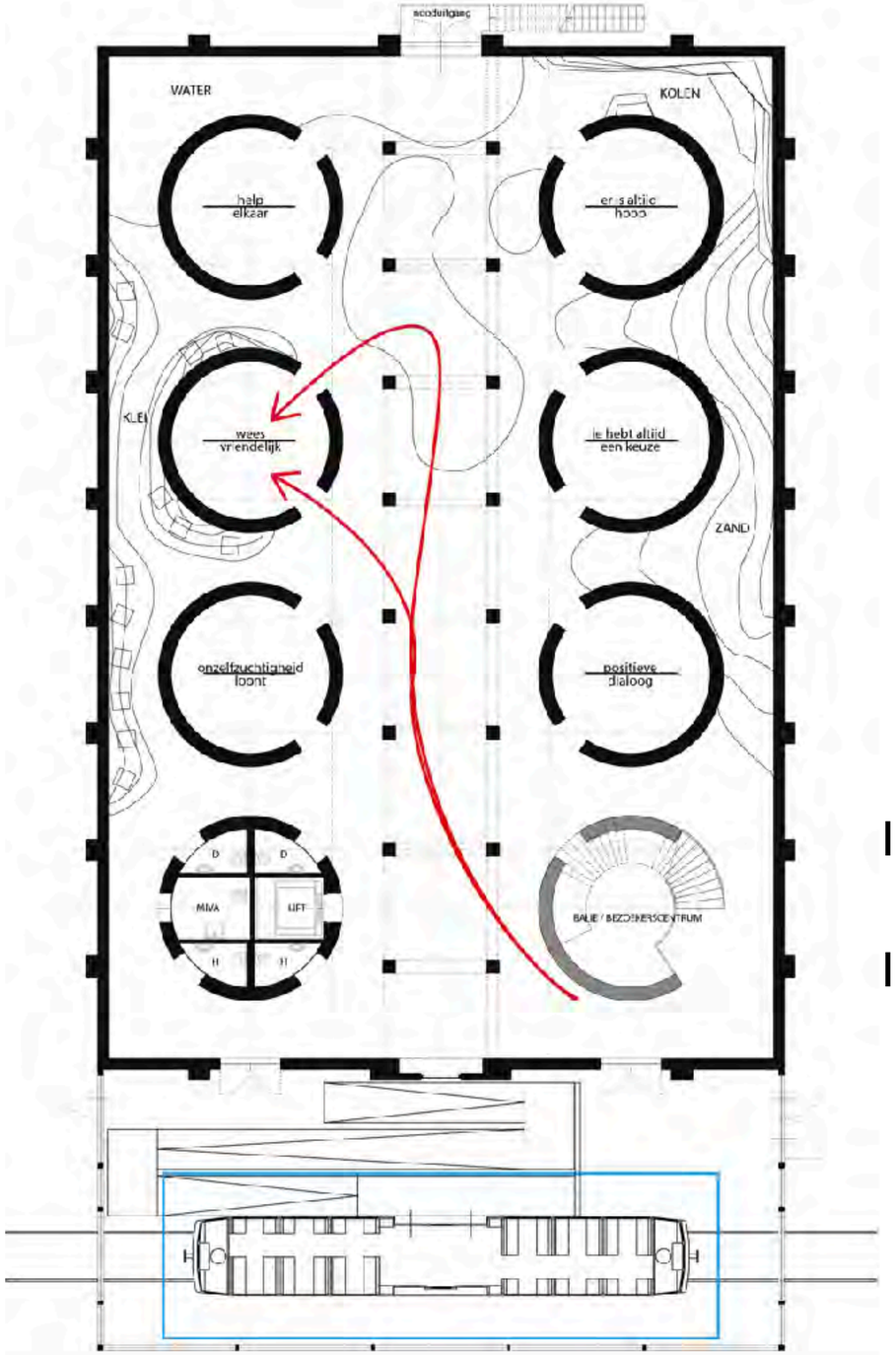
Dialoog

Routing

Individueel bezoek

Routing

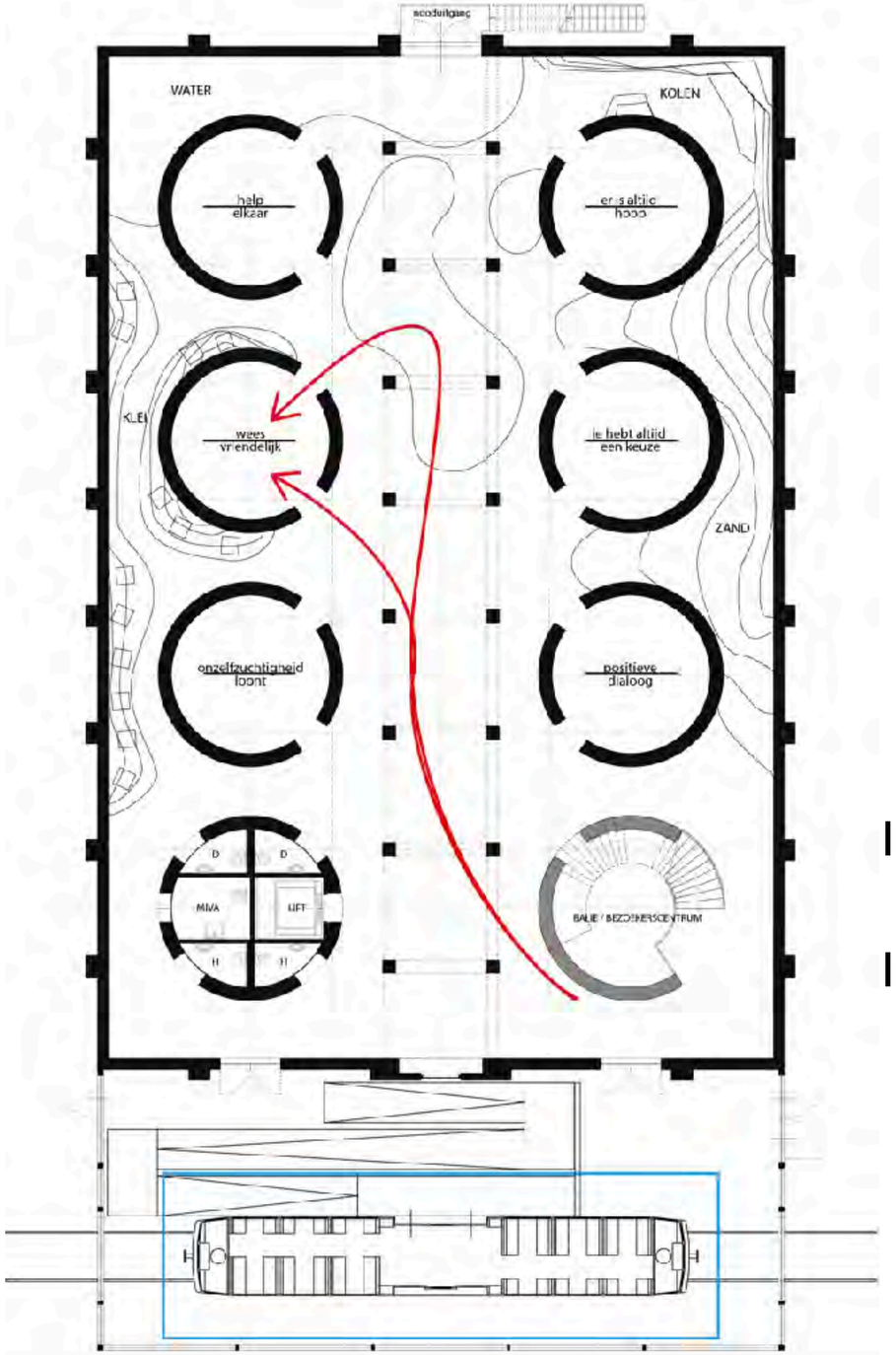

Individueel bezoek

+

Individueel bezoek

Routing

Individueel bezoek

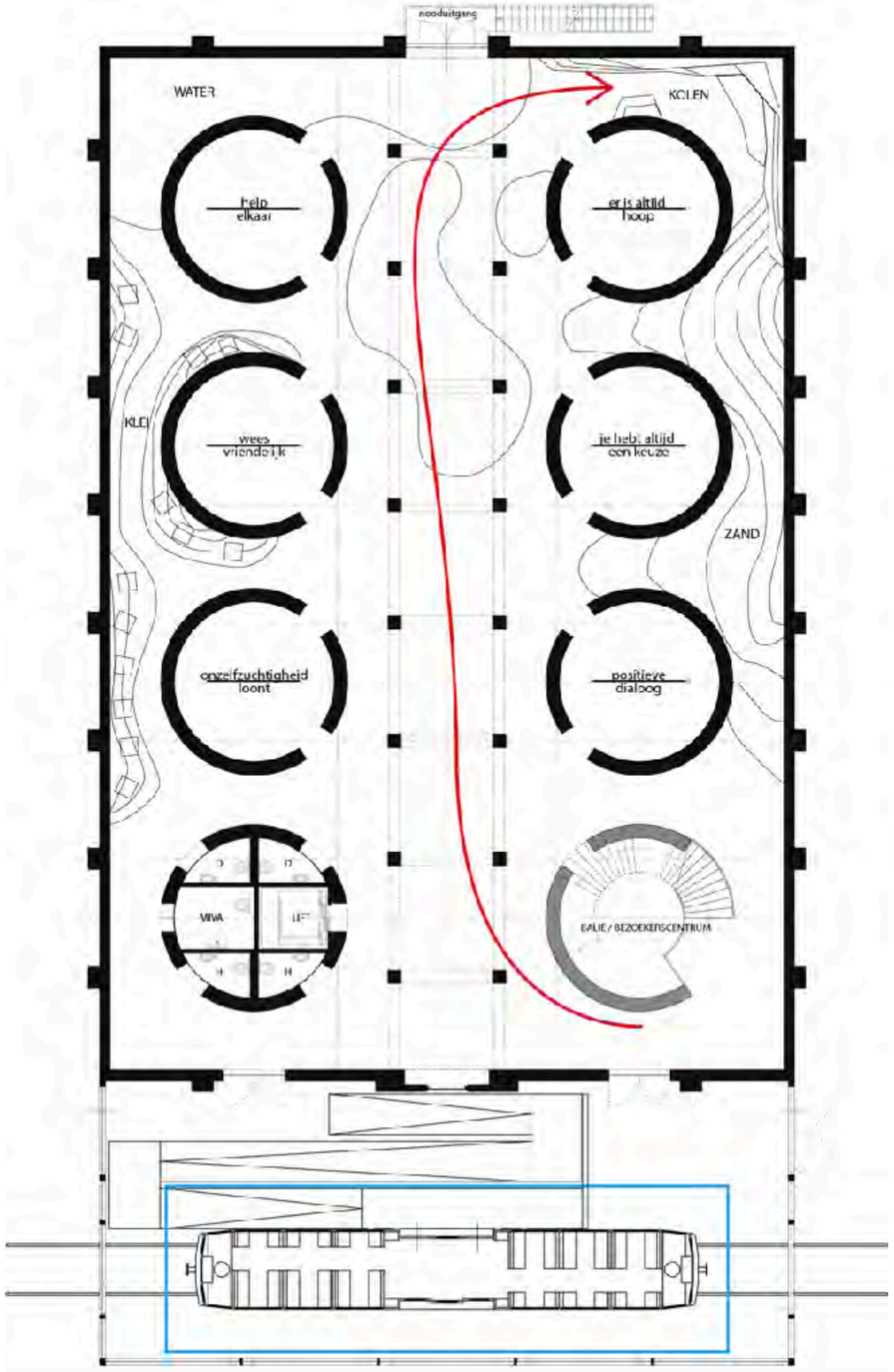
+

Individueel bezoek

=

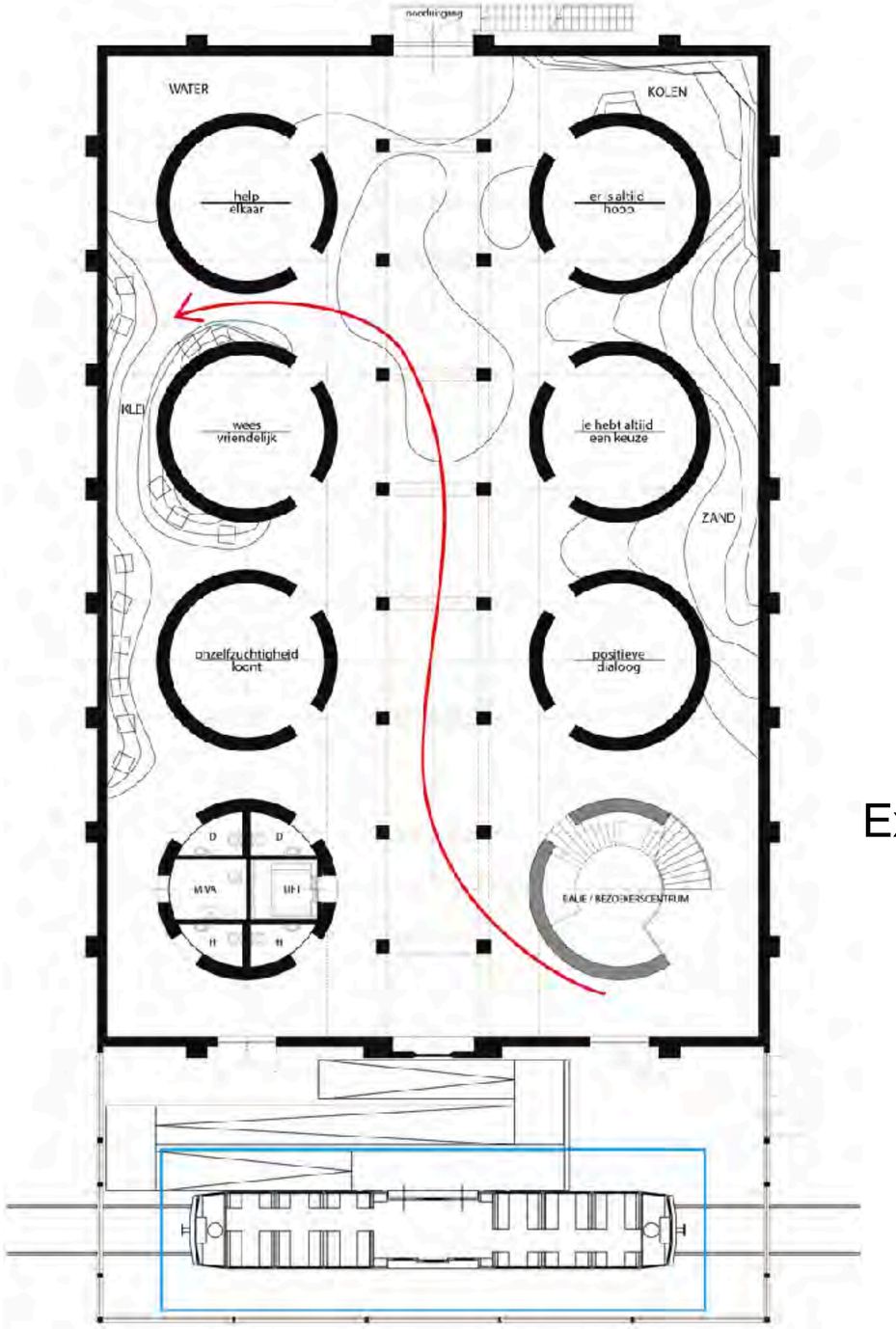
Dialoog

Routing

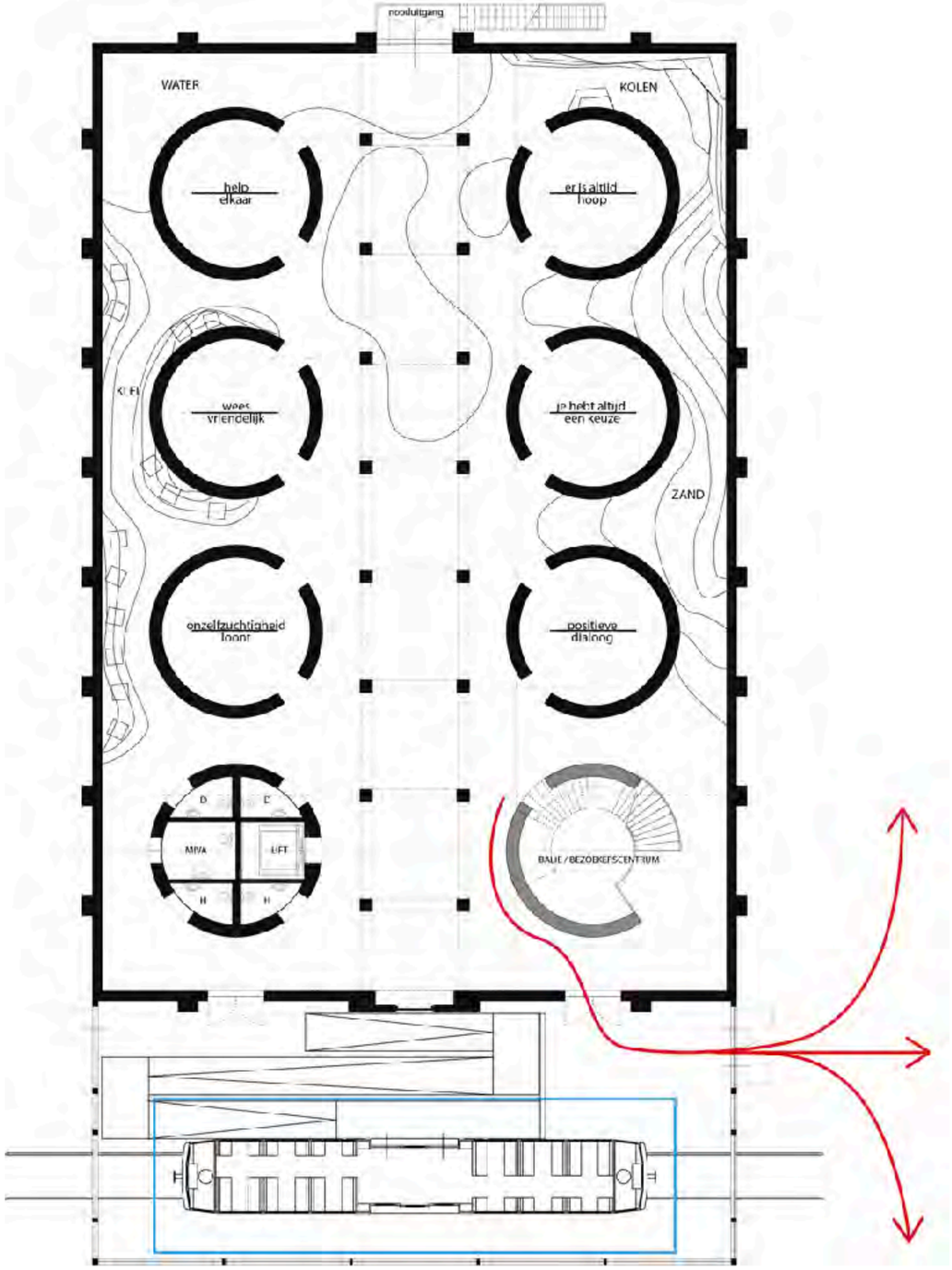

Expositie

Routing

Expositie

Routing

Bezoekerscentrum
>
naar buiten